

INSPIRATION TIL LY OG LÆ

FOR KVÆG PÅ NATURAREALER

**CENTER FOR
FRILANDSDYR**

INDHOLD

Forord	3
Regler og anbefalinger	4
Eksempler på etableret ly og læ til kvæg i Danmark	9
1. Presenning på buer	9
2. Læskur af genbrug på slæb	13
3. Arealer med naturligt ly og læ samt flere slags læskure	16
4. Fast læskur, som falder ind i de naturlige omgivelser	20
5. Flytbare rundbuehaller	22
Find også inspiration i disse ideer	24
Læskur med presenning-tag	24
Mobilt læskur med bigballe og fast tag	25
Flytbare hytter med jernkonstruktion	26
Transportable læ-plader til læ	28
Flytbart telt på mobil stålkonstruktion	29
Opspændt sejl med bigballe til læ	30
Skyggeparaply og solpaneler	31

FORORD

Kvæg som græsser hele året rundt er en væsentlig brik i forhold til at løse biodiversitetskrisen. Et lavt græsningstryk kan øge biodiversiteten for både planter og dyr og dermed opretholde en rig natur. Det er blandt andet vigtigt med kontinuerlig afsætning af gødning til arealerne, da det gavner biller og insekter, som igen er fødeemne for mange fugle. Græsning om vinteren giver gode vækstbetingelser for vilde blomster i det følgende forår og sommer pga. at der i områder bliver græsset i bund. Ved græsning året rundt øges spredningen af frø fra planter. På den måde kan kvæg på naturarealer være en indsats mod den kraftigt stigende udryddelse af plante- og dyrearter, som sker på nuværende tidspunkt.

I dette katalog kan du finde inspiration til praktiske løsninger til ly og læ for kvæg på naturarealer. På nogle naturarealer er der forbud mod permanent opsættelse af læskure. Derfor er der i dette katalog særlig fokus på mobile løsninger og løsninger, som passer ind i den omgivende natur på det aktuelle naturareal. Ved hvert eksempel er der angivet en ca. pris for læskuret, ex. moms og uden arbejds løn til opsætning. Prisen kan dog ændre sig meget i forhold til tilgængelighed af materialer og mulighed for genbrug, hvorfor du selv bør undersøge den aktuelle pris.

Forrest i hæftet finder du regler og anbefalinger til udegående kvæg i vinterperioden. Ud over ly og læ er det vigtigt at have fokus på arealer og dyrenes trivsel i helhed.

Forfatter: Kirstine Flinholm Jørgensen, Marie Lund Buus og Camilla Vestergaard Kramer (Center for Frilandsdyr)

Fotos: Kirstine Flinholm Jørgensen, Marie Lund Buus og Camilla Vestergaard Kramer med mindre andet fremgår af billedteksterne.

Layout: Lynglund.dk

Kataloget er udarbejdet i samarbejde med Per Spleth (SEGES), Iben Alber Christiansen (Innovationscenter for Økologisk Landbrug), Inger Lund Overgaard og Sophie Hastrup Christensen (Dyrenes Beskyttelse) samt Thyge Nygaard (Danmarks Naturfredningsforening).

Stor tak til landmændene, der har bidraget til dette katalog i form af fotomateriale og information om tanker og økonomien bag deres løsninger.

Kataloget er en del af projektet "Løsninger til ly og læ til kødkvæg på naturarealer", som er støttet af producentforeningen Økokød f.m.b.a.

REGLER OG ANBEFALINGER

Når dyrene skal gå ude i vinterhalvåret, er det vigtigt at overholde dyrevelfærdsloven samt regler for miljø. Fødevarestyrelsen kontrollerer at forholdene i forhold til Dyrevelfærdsloven er i orden.

REGLER OG RETNINGSLINJER TIL UDEGÅENDE DYR I VINTERPERIODEN

Der er krav om, at dyrene skal sikres mod vind og vejr, så det passer med deres behov.

Hvis dyrene går udenfor hele døgnet i vinterlignende vejr, skal dyrene:

- Have et kraftigt og tæt hårlag
- Være i godt huld og have tilstrækkeligt med foder til, at det gode huld opretholdes hele vinteren
- Have fri adgang til frisk drikkevand
- Have adgang til græsdækkede arealer, der i størrelse er afpasset til antallet af dyr
- Have adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr samtidig kan hvile på et tørt, strøet leje eller adgang til naturlige forhold svarende til dette.
- Være en robust race. Fødevarestyrelsen nævner at f.eks. Angus, Galloway, Skotsk Højlandskvæg og Hereford som udgangspunkt er robuste racer.

**Husk dyrene altid skal have adgang til et tørt leje.
Også robuste racer skal beskyttes mod vind og vejr.**

Kravet om sikring mod vind og vejr gennem adgang til læskur eller bygning kan fraviges, hvis dyrene holdes på store arealer, hvor de naturlige forhold kan give dyrene en beskyttelse, der i vidt omfang svarer til beskyttelsen fra et læskur eller en bygning. Der skal derfor være tale om en kombination af passende tæt bevoksning af f.eks. gran, fyr, enebær og lignende i et landskab med bakker/skråninger og lavninger og beliggende på ikke-fugtig jordbund, før det kan være acceptabelt.

KIG PÅ DYRENE

Tilsyn af dyrene skal foretages jævnligt- hvis ikke dagligt så 2-3 gange om ugen. Dyr, der går ude hele døgnet i vintervejr, skal ifølge Fødearestyrelsen være:

- Tilvænnethed til at gå ude, så de opnår tilstrækkeligt tæt og kraftigt hårlag
- Rene, især på bug og lår, med godt hårlag uden bare pletter,
- I god sundhedstilstand og i passende huld - middel eller over middel.

Alle dyr i flokken skal således være i god stand og med naturlig adfærd. Det vil sige, at hvis kvæg står stille over længere tid og krummer ryg, er det et tegn på, at dyret ikke trives. Dyrene skal gå rundt på arealet og æde og have normale hvileperioder. Dette gælder uanset, om dyrene har adgang til læskur eller ej.

Et velstrøet og tørt leje kan ses på dyrene. Hvis dyrene er beskidte over knæ/haseniveau, kan det være et tegn på, at hvile-arealet er vådt, eller at pladsen er for trang til, at alle dyr kan benytte lejet. Det kan også skyldes, at adgangsvejen til læskuret er optrådt og/eller, at læskuret bør flyttes. Vær opmærksom på om slagregn ind i læskuret kan gøre strøelsen våd, så dyrene ikke har et tørt leje.

Billede 1. Kig på dyrene, er de beskidte ved lår, bug og brystet kræver det opmærksomhed (Foto: Inger Lund Overgaard, Dyrenes Beskyttelse)

TILSKUDSFODRING

Det er vigtigt, at dyrene har adgang til den rette mængde foder for at kunne opretholde et tilstrækkeligt huld i vinterperioden. Hvis de afgræsser et naturareal, er det derfor vigtigt at undersøge, om det er muligt at tilskudsfodre på arealet. Hvis der ikke er foder nok på arealet, er det nødvendigt at sikre muligheder for at flytte dyrene til et andet areal med mere foder eller flytte dem til et sted, hvor de må tilskudsfodres.

I særlige tilfælde kan der søges dispensation for at kunne tilskudsfodre på arealer, hvor det ellers ikke er tilladt. Læs mere om tilskudsfodring på naturarealer i **"Naturplejegyden på miljøstyrelsens hjemmeside."**

LÆSKURE OG AREAL

Hvis dyrene er ude mere end 12 timer i døgnet, skal de som udgangspunkt have et læskur eller bygning at gå ind i ved vinterlignende vejr.

Læskuret vil normalt være tilstrækkeligt godt, hvis det har tre tætte sider og er overdækket.

Læskuret skal have et lejeareal, som er

- Trækfrit
- Tørt
- Velstrøet

Alle dyr skal kunne ligge ned samtidigt. Der findes ingen arealkrav, men en anbefaling, der lyder på minimum 4 m² pr dyr ved 500 kg. Danske forsøg med kødkvæg har imidlertid vist, at dyrene brugte læskuret dobbelt så meget, når pladsen blev øget til mellem 6-8 m² pr dyr fremfor de anbefalede 4 m². Anbefalingerne er tiltænkt ungdyr af malkeracen. Det er derfor vigtigt at tilpasse forholdene til racen, og om dyrene har horn. Den individuelle afstand vil være langt større for dyr med horn.

Tabel 1. Minimumsareal til læskur til kvæg (**Indretning af stalde til kvæg – Danske anbefalinger 2021**).

Legemsvægt kg	Under 60	60-100	100-150	150-200	200-300	300-400	400-500	Over 500
Areal af læskur, min., m²/dyr	1,2	1,4	1,7	2,0	2,5	3,0	3,5	4,0

INDGANGEN

Hvis læskuret ikke har en åben langside, er det vigtigt at have fokus på brede indgange. Som minimum bør der altid være mindst 2 meters åbning til græsmarken og gerne, så flere dyr kan passere hinanden på samme tid. Jo flere dyr i samme flok, jo flere og bredere indgange skal der være, så dyrene har mulighed for at undvige hinanden. For smalle indgange vil medføre at dyrene føler sig presset, og at nogle dyr ikke anvender læskuret. Det mest optimale vil være en helt åben side og gerne på skurets langside.

Fold og placering af læskure

- Læskuret skal placeres på en veldrænet bund og et højt sted i folden
- Det skal sikres, at der er tørt omkring foderplads og drikkebrug
- Læskuret skal så vidt muligt placeres med åbning mod syd/sydøst, så strøelsen kan tørre i løbet af dagtimerne
- Sørg for læ fra vest og nordvest
- Alle dyr skal kunne søge ly og læ - også under slagregn og snestorm

HVORNÅR SØGER DYRENE LY OG LÆ?

Et dansk forsøg med kødkvæg har vist, at dyrene anvender læskuret mere om natten end om dagen, samt i perioder med nedbør og en høj chill faktor (samlet påvirkning af temperatur og vind). Der er forskel på hvordan køerne påvirkes af køligt og regnfuldt vejr. Jo tyndere huld og når pelsen er våd, jo hurtigere fryser dyrene.

De ekstensive racer er relativt gode til at klare sig ved lave temperaturer, men er de i dårligt huld og våde i pelsen, vil det allerede kræve ekstra energi at holde varmen ved en temperatur på 11 grader. Et dyr i godt huld og med tør pels begynder derimod først at bruge ekstra energi, når temperaturen er minus 7 grader.

Malkekvæg er mindre modstandsdygtige overfor lave temperaturer. Malkekvæg og afkom af malkekvæg skal altid holdes på stald i ekstremt vejr (Bekendtgørelse nr. 1743 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg).

REGLER FOR OPSTILLING AF LÆSKURE

Undersøg altid hvordan kommunens regler er for opstilling af læskure.

- Permanente læskure og kalvehytter er omfattet af godkendelsespligt. Det vil sige, at i yderste konsekvens kan man risikere, at bedriften skal have en ny miljøgodkendelse eller et tillæg
- Flytbare læskure er ikke omfattet af godkendelsespligt
- Nogle kommuner anser et skur, der er opsat på punktfundamenter, for flytbart
- Det er forskelligt mellem kommunerne, hvornår de kræver zonetilladelse og byggeanmeldelse ved forskellige størrelse læskure, og hvor store de må være for at være flytbare
- I forbindelse med byggelovens landskabelige vurdering er det et krav for nogle kommuner, at et læskur "skal se ordentligt ud"
- På arealer, der er omfattet af Naturbeskyttelseslovens bestemmelser, kræves der dispensation inden opstilling af læskur (§3 – arealer)

§ 3-AREALER

Alle § 3-beskyttede arealer er omfattet af et forbud mod tilstandsændring.

Etablering af anlæg til kreaturvanding, opstilling af læskure for kreaturer og fangfolde, der er nødvendige for græsning og høslæt, betragtes på § 3-arealer normalt som så perifere foranstaltninger, at de kan gennemføres uden dispensation. I nærhed af kyster, fortidsminder, skove og åer, kan der være behov for en dispensation fra bygge- og beskyttelseslinjer. Det er en god idé at kontakte kommunen for at undersøge muligheder for placering og behov for dispensation (Naturplejguiden.dk)

TJEK KRAVENE TIL MILJØMÆSSIGE FORANSTALTNINGER

Husk at tjekke op på husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 4, hvor du bl.a. kan finde krav til flytning af læskure, strøelse og placering af foder- og vandtrug. Kravene varierer afhængig af, om du har et flytbart eller stationært læskur.

Miljøministeriet har lavet en vejledning til husdyrgødningsbekendtgørelsen, så kravene er nemmere at gå til. Læs den her: husdyrvejledning.mst.dk

EKSEMPLER PÅ ETABLERET LY OG LÆ TIL KVÆG I DANMARK

1. PRESENING PÅ BUER

Billede 2. Læskur af presenning på buer

Pris-skøn: pr m² ca. 100 kr.
For hele læskuret: ca. 27.000 kr. (2700 kr. pr fag)

I dette eksempel er der lavet en buet teltstald ved hjælp af specialsyede presenninger over slanger fra vandingsanlæg. Der går 70 kvæg af racen RDM-1970 på 150 ha naturpleje om sommeren. Om vinteren bruger 30 stude og kvier teltstalden, hertil 1 ha vinterfold. Stalden er i alt 260 m², 6,5 meter bred og ca. 40 meter lang. Dyrene har adgang til teltstalden fra omkring midt december til starten af april.

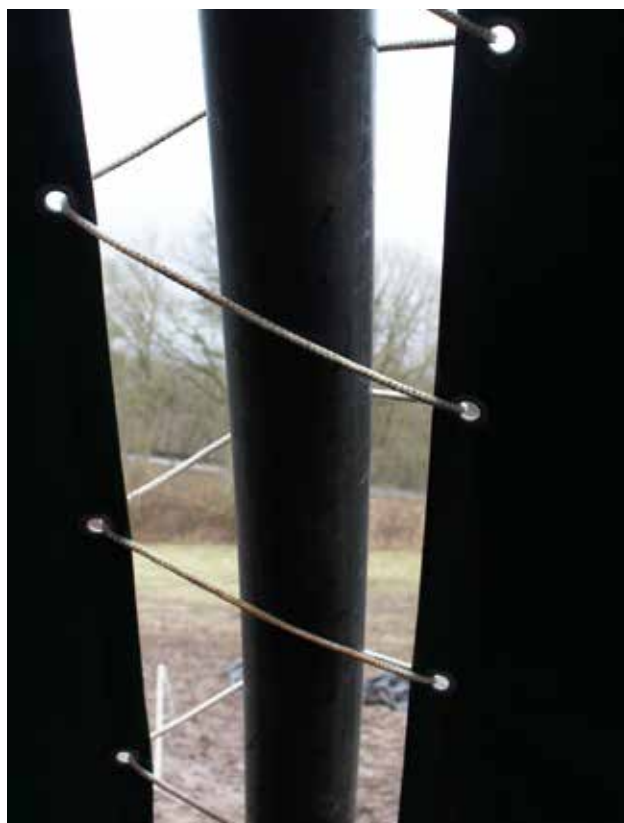
Presenninger med ekstra forstærkninger er syet sammen

Buerne til teltstalden er lavet af 110 mm slanger fra et vandingsanlæg (den tykkeste model). Hver bue er 11 meter lang. Mellem buerne er spændt 4x10 meter kraftige presenninger ud, som er syet efter specialmål. Presenningerne er bundet fast med kraftig flagsnor, og det er vigtigt, at man 'syr' presenningen fast om buerne med flagsnoren (billede 4). På den måde holder det bedst, da det hele kan give sig i snoretrækket.

Billede 3. 10 fag er sat op til denne teltstald. Flytbare hegn forhindrer dyrene at gå under teltsiden

Presenningen er lavet med ekstra forstærkninger for at give maksimal styrke (billede 5). Der er lavet en løbegang fornedden, så der er muligt at sætte en bjælke eller et jernrør i, som holder ekstra på presenningen- det er dog ikke gjort her. Buerne er sat fast på 160 cm runde robinie pæle. Pælene er banket 80 cm ned i jorden, og slangerne er sat ned ovenover pælene.

Billede 4. Flagsnor er anvendt til at sy presenningerne fast omkring vandslangebuerne, så trækket i presenningen fordeles jævnt over en større flade

Billede 5. Presenningen er forstærket med ekstra vævninger for at sikre en høj styrke

2 mand + 1 dag = 1 teltstald

Ved opsætning er der ca. ½ m luft i bunden af hver side. Efterhånden som strøelsesmåtten fylder mere, lukkes "hullerne". I den ene side er der placeret flytbare hegn (billede 3), da dyrene begyndte at gå under i den side på grund af det skrånende terræn. Dette kan muligvis også afhjælpes, hvis der lægges bjælker ind i teltdugens løbegang.

I hver ende holdes teltstalden på plads med lastremme (billede 6), som er fæstnet til en pæl i jorden. Når man er øvet, kan 2 mand sætte de ti fag op på en dag.

Arbejdslettelse med skrå terræn og højt til loftet

Teltstalden er placeret på sandjord (JB 1-3) på et skrånende terræn. Det gør at vandet kan løbe af så mudder så vidt muligt undgås. Samtidig gør hældningen, at det er lettere at rulle en rundballe med strøelse eller hø ud til dyrene. Buernes højde er mindst 3 meter på toppunktet, så der kan køres ind med en traktor.

Dyrene er glade for teltstalden

Teltstalden er nyopført i 2021-22, og holdbarheden kendes derfor ikke. Den er dog blevet testet i stormen 'Malik', hvor den holdt. I den ene ende blev placeret nogle wrapballer for at give ekstra læ. Erfaringen er, at kvæget gerne vil bruge teltstalden og udnytter den også i midten, selvom der er et stykke til udgangene. Der er god plads til at dyrene kan komme forbi hinanden, og der kommer fint med lys gennem "syningerne" (billede 4).

Billede 6. I hver ende holdes teltstalden på plads med lastremme, som er fæstnet til en pæl i jorden

2. LÆSKUR AF GENBRUG PÅ SLÆB

Billede 7. Læskur på stålramme giver mulighed for flytte det

**Pris-skøn: pr m² ca. 800 kr.
For hele læskuret: ca. 32.000 kr.**

I dette eksempel er skuret lavet på en stålramme, så skuret holder til at bliver trukket med en traktor og kan på denne måde flyttes fra sted til sted. Skuret målet i alt 40 m², 8 m lang og 5 m bred.

Stålramme og bøjler giver skuret robusthed

Skuret er lavet på en stålramme, og er forstærket i hjørnerne på rammen for neden, så skuret holder til at en traktor trækker afsted med det. I den ene ende er stålrammen for neden hævet ca. 50 cm over jorden, så der er en åbning. I stedet er væggen lukket med gummimåtter, monteret over stålrammen.

Der er sat bøjler af jern på siderne ved hjørnerne i åbningen til skuret (billede 8). Det stiver skuret af samtidig med, at dyrene ikke kan komme til skade på hjørnestolperne. Der er sat plader indvendigt i læskuret for at beskytte plankerne (billede 9). Der er brugt stålplader til taget.

Billede 8. Gummimåtter minimerer træk og gør at dybstrøelsen ligger tilbage, når læskuret flyttes

Skuret flyttes fra sted til sted

Skuret flyttes ved at slæbe det i én retning, uden det skal tømmes for dybstrøelse. Flytningen sker ved hjælp af 2 kæder med kroge, der sættes fast i hjørnerne af rammen i bunden af skuret. Gummimåtterne løfter sig, når dybstrøelsen kommer igennem ved flytning af skuret. Når skuret er flyttet, ligger dybstrøelsen tilbage, og kan nemt fjernes for eksempel med en frontlæsser.

Læskur bruges både sommer og vinter

Landmandens erfaring er, at dyrene bruger læskuret mest om natten, alle lægger sig ind på samme tid, og ingen bliver udenfor. Hele langsiden er åben, hvilket er med til at dyrene ikke føler sig presset i en døråbning. Dyrene bruger også skuret om sommeren for at søge skygge. Åbninger i siderne sikrer, at læskuret ikke bliver for varmt og fugtigt for dyrene (billede 9).

Hold prisen nede med genbrugsmaterialer

Læskuret er bygget af landmanden selv. Til læskuret er der brugt en del genbrugsmaterialer, så prisen holdes nede. Bruges der genbrugsmaterialer vil prisen være lavere end angivet her.

Billede 9. Der er sat plader indvendigt for at beskytte plankerne indvendigt i læskuret

3. AREALER MED NATURLIGT LY OG LÆ SAMT FLERE SLAGS LÆSKURE

Billede 10. Nåletræer giver naturligt ly og læ på sandjord i bakket terræn

I dette eksempel afgræsses 1100 ha over hele året af 220 Angus moderdyr (500-600 dyr inkl. kvier og stude). I vinterperioden holdes de fleste af dyrene på arealer, hvor de har adgang til klitplantager med nåletræer.

Naturligt ly og læ på vinterfolde

På vinterarealerne er det muligt for dyrene at finde naturligt ly og læ (billede 10 og 11). Der er både små bakker og lavninger samt arealer med træer og buske. Arealerne er af sandjord, så når det regner, trækker vandet hurtigt ned i jorden. Der er altid en tør bund, hvis der skræbes i overfladen. Selvom der er naturligt ly og læ, er der på de mere åbne arealerne også sat læskure op. Se afsnit om regler og anbefalinger for kravene til naturligt ly og læ, hvis der ikke er opført læskur.

Billede 11. Stude på vinterfold med adgang til naturligt ly og læ i bakket klitterræn med træer og buske

Sekskantet læskur med y-formet væg

Billede 12. Sekskantet læskur med y-væg

Pris-skøn sekskantet læskur: pr m² 450 kr.

For hele læskuret: 24.000 kr.

Læskuret er 53 m² med en indre y-formet væg, som opdeler læskuret i tre identiske rum. Hvert rum er åbent på to sider. Læskuret er beklædt med stålplader på vægge og tag. Vær opmærksom på at dyrene foretrækker at stå sammen i samme sektion- derfor vil et læskur som dette kunne huse færre dyr end det samlede areal lægger op til.

Firkantet læskur med stålplader på side og væg

Billede 13. Læskur med åben langside med stålplader

**Pris-skøn rektangulært læskur: pr m² 640 kr.
For hele læskuret: 32.000 kr.**

Læskuret er rektangulært på 10 m gange 5 m (50 m²) med åben langside. Læskuret er beklædt med stålplader på sider og tag. Det er åbent i gavltrekanten i begge sider og er opbygget i bærende stålkonstruktion. Dyrene kan bedre lide at stå i dette læskur frem for det sekskantede læskur med Y-formede vægge, da de alle kan stå sammen og se hinanden.

4. FAST LÆSKUR, SOM FALDER IND I DE NATURLIGE OMGIVELSER

Billede 14. Fast læskur, som falder godt ind i naturen

Pris-skøn læskur*: pr m² 1070 kr.

For hele læskuret: 120.000 kr.

***Prisen er fra 2016**

Dette læskur er åbent i hele fronten, så alle dyrene nemt kan gå ind og ud. Læskuret måler i alt 112 m², 28 m lang og 4 m bred. Det ligger på et §3 areal og er blevet bygget til at falde godt ind i omgivelserne. Kommunen har været med i byggeprocessen hele vejen, hvilket der her har været rigtig god erfaring med. Strøelsen består af flis nederst og lysesiv ovenpå, og der strøs efter behov igennem vinterperioden (billede 15).

Sand dræner bunden, hegn sikrer mod optrædning

Inden læskuret blev sat op, blev der fjernet 25 cm jord og lagt sand, hvor læskuret er sat op og på arealet foran og bagved. Der er opsat el-hegn bagved læskuret, så når regnvandet løber af læskurets tag havner det på et areal, hvor dyrene ikke går.

Læs mere om læskuret i **Kataloget "Hold af udegående kvæg i vinterperioden"**

Billede 15. Strøet leje på en bund af sand

5. FLYTBARE RUNDBUEHALLER

Billede 16. Rundbuehaller kan flyttes efter behov

**Pris Rundbuehal (pr stk): pr m² ca. 750 kr.
For hele læskuret: 23.000 kr.**

I dette eksempel er der opsat tre rundbuehaller ved siden af hinanden. Læskurene er placeret på skrånende areal. Dyrene, som benytter rundbuehallerne, er Skotsk Højlandskvæg, som laver naturpleje på arealerne. Rundbuehallerne er udført af rørbuer på bundramme og beklædt med grønne stålplader. Hallerne er hver 5 meter brede og 6 m lange og en højde på 3,15 meter.

Wrapballer giver læ imellem rundbuehaller

Rundbuehallerne kan flyttes med en frontlæsser. Vægten pr rundbuehal er ca. 900 kg (billede 18). Mellem hallerne er der ca. 10 meter, hvor der er opsat wrapballer som en mur – to oven på hinanden. Det giver dyrene mulighed for at vælge læ flere steder. Wrapballerne imellem rundbuehallerne ikke er tilstrækkeligt i forhold til at give dyrene ly.

Træplader beskytter rundbuehallen

Rundbuehallerne leveres som byggesæt. For at beskytte stålpladerne er hallen beklædt med træplader indvendig i op til 1,2 m højde (billede 17).

Billede 17. Træplader beskytter hallen indvendigt

Billede 18. Rundbuehallen kan flyttes med en frontlæsser. Foto: Future Rundbuehaller ApS

FIND OGSÅ INSPIRATION I DISSE IDEER

LÆSKUR MED PRESENING-TAG

Billede 19. Læskur med presening som tag

Dette læskur er en løsning med "lamel-vægge" og fastmonteret presening-tag. For at dette læskur kan fungere til ly og læ er det vigtigt, at det ikke trækker ind under væggene. Dette kan man f.eks. gøre med gummimåtter (billede 8). Derudover skal åbningen være bredere for at give bedre adgangsforhold.

MOBILT LÆSKUR MED BIGBALLER OG FAST TAG

Billede 20. Mobilt læskur med vægge af bigballe (Foto: Ove Rugager Madsen, Velas)

Dette læskur er opbygget af vægge med bigballe og har et tag, som fæstnes omkring bigballerne med lastremme (billede 20).

FLYTBARE HYTTER MED JERNKONSTRUKTION

Billede 21. CN Agros flytbare læskure (Foto: Naturstyrelsen)

Billederne 21-23 viser CN Agros flytbare læskur (stor hytte, ca. 5 x 8 m). Det løftes i den ene ende med monterbare hjulsæt og i den anden med løftestænger. Der tilkobles en traktor eller minilæser foran. Hytterne fremstilles i forskellig bredde og længde - med det største mål på 5,25 x 10 meter. Prisniveau: ca. 1200 – 1500 kr./m² + moms.

Jernkonstruktionen er udført i galvaniseret stål. Vægbeklædningen består af vandfaste filmbelagte 12 mm krydsfinerplader. Tagplader er med anti-kondens-belægning, og der er indsat vindbrydende net.

Billede 22. CN Agros flytbare læskure (Foto: Gert Dalbjerg, CN Agro)

Billede 23. CN Agros flytbare læskure (Foto: Gert Dalbjerg, CN Agro)

TRANSPORTABLE LÆ-PLADER TIL LÆ

Billede 24: Hjemmelavet mobil læ-væg monteret på vogn-ramme (Foto: Russ Wilson)

Hvis der er anden form for ly fx en nåleplantage, som sikrer mod nedbør, kan transportable læ-plader være en brugbar løsning til at sikre læ (billede 24).

Anbefalinger fra Jim Church, University of Idaho Extension

- Læ-plader skal være "porøse", så noget af vinden kan komme igennem. Hvis læ-pladerne er faste, vil vinden gå op og over og så "gå ned" igen lige på den anden side. Derfor anbefales 25 til 35 % porøsitet. Fx 15 cm planker med 5 cm mellemrum (25 %) eller 7,6 cm mellemrum (35 %).
- Højden bør være mindst 3 meter i højden. Lævirksomheden er 8 til 10 gange læ-væggens højde, så 3 meter giver læ i ca. 30 meters afstand fra læ-væggen.
- Som tommelfingerregel anbefales mindst 30 cm læ-plade pr dyr.

SKYGGE

De viste lækursløsninger i dette katalog vil også kunne give køerne skygge om sommeren. Såfremt der ikke er træer eller halvtag, som dyrene kan gå ind under på de varmeste dage på året, er der inspiration til mobil skygge i nedenstående ideer.

FLYTBART TELT PÅ MOBIL STÅLKONSTRUKTION

Billede 25. Flytbar telt på stålkonstruktion

I dette eksempel er der lavet et flytbart telt på en mobil stålkonstruktion, som kan sættes direkte på trækket af traktoren (billede 25). Der sættes pæle i jorden som pløkke. Teltet kan give skygge om sommeren. Såfremt det skal anvendes om vinteren, bør der i siderne sikres læ for vinden fx ved at der sættes bigballer op. Om vinteren kan opsætningen forberedes ved at pløkkerne hamres i jorden inden frost, før dyrene kommer på arealerne.

OPSPÆNDT SEJL MED BIGBALLER TIL LÆ

Billede 26. Hældningen på læsejlet er placeret, så regnvandet ikke samles, der hvor dyrene færdes mest (Foto: Iben Alber Christensen, ICOEL)

En sejldug er spændt op i træerne og med pæle-pløkke i jorden (billede 26). Bigballer bruges til læ. Sejldugen på 60 m² er fremstillet specielt til dette brug og er af ekstra stærk kvalitet med wire i kanterne. Læsejlet flyttes hver 8. uge, for at undgå punktforurening fra dybstrøelsen. Prisen var i 2018 10.000 kr. for sejldugen (Kilde: Økologisk Landsforening).

SKYGGEPARAPLY OG SOLPANELER

Billede 27. En paraply kan køres ud på marken og foldes op (Foto: Shadehaven)

Billede 28: Solpanelerne fungerer både ved at give skygge og strøm (fra "Progressive Cattle"
Foto: Brad Heins)

I udlandet findes der mobile løsninger, hvoraf en enkelt vises her til inspiration (billede 27). Billede 28 viser en løsning på etablering af skygge ved at opsætte solpaneler, som samtidig kan producere strøm.

LÆS MERE HER

Regler og retningslinjer for udendørs hold af kvæg på - Fødevarestyrelsens hjemmeside

Udegående kreaturer i vinterhalvåret - Folder fra Fødevarestyrelsen 2019

Bekendtgørelse af lov om dyrevelfærd - Retsinformation.dk

Kataloget "Hold af udegående kvæg i vinterperioden" I kataloget kan du se 6 andre eksempler på læskure bl.a. læse om optimal placering udformning og størrelse af læskure.

Vejledning til Husdyrgødningsbekendtgørelsens Kapitel 4 Indretning af stalde mv., Miljøstyrelsen.dk.

Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring af gødning (BEK nr. 2243 af 29/11 2021) - Husdyrgødningsbekendtgørelsen (retsinformation.dk)

Fogsgaard, K.K. & J. Christensen, 2018. Influence of space availability and weather conditions on shelter use by beef cattle during winter. Applied Animal Behaviour Science (2018, vol 204:18-22)

Indretning af stalde til kvæg - Danske anbefalinger 2021- Landbrugsinfo.dk

**CENTER FOR
FRILANDSDYR**